

הערכה אסטרטגית ימית לישראל 2017/18

עורך ראשי: פרופ' שאול חורב
ערך והפיק: אהוד גונן

המחלוקת על תיחום קו הגבול הימי בין ישראל ולבנון – היבטים משפטיים

נדיה צימרמן

רקע – הכלל לתיחום המים הכלכליים בהסכמה בין מדינות

התגליות המשמעותיות של מאגרי הגז טבעי באזור הימי של מזרח הים התיכון הגבירו את הצורך של המדינות באזור לתחום את שטחי האזור הכלכלי הבלעדי (להלן 'המים הכלכליים')¹ במטרה לפתח ולנצל את המשאבים שבשטחן.² במקרה של חפיפה בין שטחי המים הכלכליים של מדינות שכנות קובעת אמנת משפט הים משנת 1982,³ אשר היא החוקה הימית הבינלאומית המסדירה את האזורים הימיים השונים, כי יש לפתור את העניין באמצעות הסכם בין המדינות על פי כללי המשפט הבינלאומי במטרה להשיג פתרון הוגן וצודק.⁴ כן קובעת האמנה כי כל עוד ההסכם תלוי ועומד, על המדינות לעשות מאמץ משותף במטרה להגיע להסדר זמני מעשי.⁵ נוסחה זו היא פשרה נוחה למדינות, שכן היא מאפשרת לנהל משא ומתן על נוסחת תיחום הגבולות הרצויה להן בהתאם לנסיבותיהן המיוחדות.⁶ עם זאת, לאור עמימותו של כלל זה, נראה כי פעמים רבות נוהגות המדינות

1 EEZ– Exclusive Economic Zone

2 האזור הכלכלי הבלעדי משתרע מעבר למים הטריטוריאליים של מדינת החוף ועד לטווח של 200 מיילים ימיים מקווי הבסיס או עד למרחק הנקבע לפי הסכם עם מדינה חופית אחרת. באזור זה אין למדינה ריבונות מלאה, אך ניתנות לה זכויות ריבוניות כלכליות, ובין היתר זכויות לחיפוש ולניצול משאבי גז ונפט. להרחבה על האזורים הימיים השונים ראו נדיה צימרמן "פרק 16: ניהול האזורים הימיים של ישראל – סקירת המצב המשפטי" הערכה אסטרטגית ימית רבתי לישראל 2016 188 (שאלו חורב עורך, 2017) <https://poli.hevra.haifa.ac.il/~hms/images/2016.pdf>

3 United Nations Convention on the Law of the Sea (UNCLOS)

4 ההסדר בעניין זה זהה למים הכלכליים ולמדף היבשתי. ראו ס' (1)74 ו-1)83) לאמנה: "The delimitation... between States with opposite or adjacent coasts shall be effected by agreement on the basis of international law... in order to achieve an equitable solution"

5 ראו ס' (3)74 ו-3)83) לאמנה: "Pending agreement as provided for in paragraph 1, the states concerned, in a spirit of understanding and co-operation, shall make every effort to enter into provisional arrangements of a practical nature and, during this transitional period, not to jeopardize or hamper the reaching of the final agreement. Such arrangements shall be without prejudice to the final delimitation"

6 נוסחה זו נסקרה על השיטות השונות לתיחום הגבולות הימיים ראו: Nugzar Dundua, Delimitation of maritime boundaries between adjacent States (United Nations – The Nippon Foundation Fellow 2006-2007).

להתבסס על שיטת "קו האמצע"⁷ כנקודת המוצא לניהול משא ומתן.⁸ שיטת קו האמצע שימשה גם כבסיס להסכמים הקיימים באזורנו.⁹

למרות שישראל אינה חתומה על האמנה, היא הצהירה לא פעם כי היא "מקבלת על עצמה את הוראותיה המנהגיות של אמנת הים, ובכלל זה את ההוראות הנוגעות לאזורים הימיים".¹⁰ כך גם הצעת חוק האזורים הימיים התשע"ז–2017 מאמצת את הכלל הבסיסי הקבוע באמנת הים, שעיקרו תיחום המים הכלכליים בהסכם בין המדינות.¹¹

על מנת להסדיר את גבולותיה הימיים, ישראל נסמכת על שני הסכמים בילטרליים שקפריסין צד להם: הסכם קפריסין-מצריים משנת 2003¹² והסכם קפריסין-לבנון משנת 2007,¹³ אשר לא אושרר על יד לבנון.¹⁴ ההסכם שנחתם בין ישראל לקפריסין בשנת 2010, למעשה, משיק להסכמים אלה – כפי שניתן לראות באיור 1 – נקודה 12 בדרום ונקודה 1

7 שיטת "קו האמצע" (equidistance or median line) היא גם הנוסחה הקבועה באמנה לתיחום המים הטריטוריאליים (ימי החופין) של המדינות. ראו ס' 15 לאמנה: "Where the coasts of two states are opposite or adjacent to each other, neither of the two states is entitled, failing agreement between them to the contrary, to extend its territorial sea beyond the median line every point of which is equidistant from the nearest point on the baselines from which the breadth of the territorial seas of each of the two states is measured". לקביעה הטכנית של קו האמצע ראו: ABLOS, A Manual on Technical Aspects of the United Nations Convention on the Law of the Sea–1982 (4th ed., 2006)

8 להרחבה על הכללים הקבועים באמנה ראו גם Tullio Scovazzi, "Maritime Boundaries in the Eastern Mediterranean Sea", Policy Brief 3-5 (The German Marshal Fund of the US, June 2012)

9 ראו בהמשך הסכם בין ישראל לקפריסין, הסכם בין קפריסין למצריים והסכם בין קפריסין ללבנון.

10 ראו דברי הסבר לתזכיר חוק האזורים הימיים, התשע"ג–2013, בעמ' 4. ראו גם הסכם בין ממשלת מדינת ישראל לבין ממשלת הרפובליקה של קפריסין בדבר תיחום האזור הכלכלי הבלעדי מיום 17.12.2010.

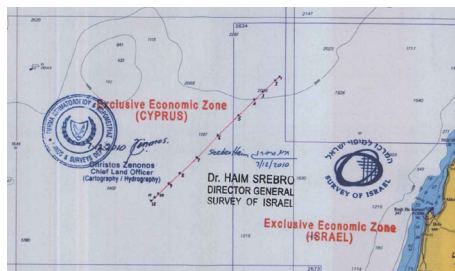
11 כך קובע ס' 9(ב) להצעת החוק: "חפף האזור הכלכלי הבלעדי של מדינת ישראל...אזור כלכלי בלעדי של מדינה אחרת, יקבע קצה תחום האזור הכלכלי הבלעדי של מדינת ישראל בשטח החופף בין האזורים, בהסכם עם אותה מדינה, וכל עוד לא הושג הסכם כאמור – לפי כללי המשפט הבינלאומי".

12 Agreement between the Republic of Cyprus and the Arab Republic of Egypt on the Delimitation of the Exclusive Economic Zone (17 February 2003), נכנס לתוקף בשנת 2004. עותק של ההסכם מופיע באתר האו"ם www.un.org/Depts/los/LEGISLATIONANDTREATIES/PDFFILES/TREATIES/EGY-CYP2003EZ.pdf

13 Agreement between the Government of the State of Lebanon and the the Government of the Republic of Cyprus t on the Delimitation of the Exclusive Economic Zone (17 January 2007). ההסכם אושרר על-ידי קפריסין, אך לא על-ידי לבנון. ניתן לראות את פרטי ההסכם באתר של Middle East Economic Survey, <https://www.mees.com/2012/9/28/op-ed-documents/cyprus-lebanon-cyprus-israel-offshore-delimitation/f994d750-6d1a-11e7-9675-d5a0b0510107>

14 על ההשלכות של היעדר האשרור על המחלוקת בין ישראל ללבנון ראו דיון בהמשך.

בצפון.¹⁵ עם זאת סעיף 1(ה) להסכם קובע כי נקודות 1 או 12 אינן נקודות קונקלוסיביות (סופיות) וכי הן ניתנות לשינוי בהסכם עתידי בין שלוש המדינות הרלוונטיות.¹⁶ כמו כן סעיף 3 להסכם מאפשר לצדדים לנהל משא ומתן לקביעת גבולות של המים הכלכליים עם מדינות אחרות, תוך כדי היוועצות במקרה שהתיחום הוא בזיקה לנקודות ציון 1 ו-12. בהיעדר הסכם בין ישראל לבין לבנון ובין ישראל ומצריים, מצב זה יוצר חוסר ודאות באשר לגבול הצפוני והדרומי של המים הכלכליים של ישראל.

איור 1: נספח 2 להסכם בין ישראל לקפריסין

לאור העובדה כי לעת זו קיימת מחלוקת גלויה בין לבנון לישראל, פרק זה יתמקד במחלוקת סביב הגבול הצפוני בלבד.¹⁷ בבסיס המחלוקת עומדת נקודת הגבול הצפונית (נקודה 1) המשיקה לשלוש המדינות – ישראל, קפריסין ולבנון. בעוד ישראל מסתמכת על ההסכם עם קפריסין כ"עוגן" לשם תיחום גבולה הצפוני, נקודה 1 אינה מוכרת על ידי לבנון והיא נתונה למחלוקת בינלאומית. מחלוקת זו הובילה את ישראל ולבנון להגיש לאו"ם הכרזות חד-צדדיות סותרות בדבר תיחום גבולן הימי. להלן תפורט השתלשלות זו.

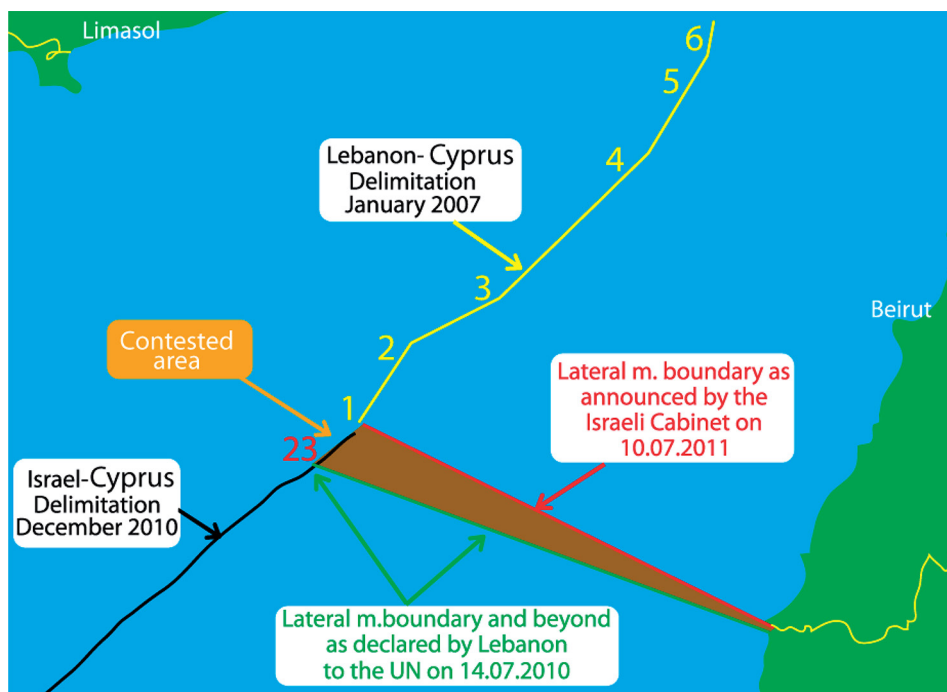
15 הסכם בין ממשלת מדינת ישראל לבין ממשלת הרפובליקה של קפריסין בדבר תיחום האזור הכלכלי הבלעדי מיום 17.12.2010. ההסכם אושרר בהחלטת ממשלה מס' 2794 מיום 3.2.2011. ההסכם מופיע באתר האו"ם. www.un.org/Depts/los/LEGISLATIONANDTREATIES/PDFFILES/TREATIES/cyp_isr_eez_2010.pdf

16 וכך קובע סעיף 1(ה) להסכם: "בהתחשב בעקרונות המשפט הבינלאומי המנהגי בדבר תיחום האזור הכלכלי הבלעדי בין מדינות, ניתן לבחון ו/או לשנות את הקואורדינטות הגאוגרפיות של נקודות 1 או 12 לפי הצורך לאור ההסכם עתידי בדבר תיחום האזור הכלכלי הבלעדי בין שלוש המדינות הנוגעות בכל אחת מהנקודות האמורות, בהתאמה".

17 לעניין הגבול הדרומי – ישראל טרם הכריזה על גבולה הימי הדרומי (אשר כמובן מעורר גם שאלות ביחס לקו הגבול הימי עם הרשות הפלסטינית). כאמור הנקודה הדרומית שבהסכם בין ישראל לקפריסין (נקודה 12) משיקה לנקודה שנקבעה בהסכם בין קפריסין למצריים. כיום אין טענה מצרית בקשר לנקודה זו. עם זאת, לא מן הנמנע, כי מצריים תעלה בעתיד טענות מהסוג שמעלה לבנון ביחס לנקודת הגבול המשותפת בין שלוש המדינות.

השתלשלות המחלוקת על תיחום קו הגבול הימי בין ישראל ללבנון

ביולי ובאוקטובר 2010 הגישה לבנון לאו"ם באופן חד-צדדי את הקואורדינטות שלה לתיחום המים הכלכליים עם ישראל וקפריסין בהתאמה.¹⁸ למעשה, בהמשך להסכם (הלא מאושר) בין לבנון וקפריסין, לבנון הכריזה על שלוש נקודות נוספות מדרום לנקודה 1 (עליה נסמכה ישראל בהסכם עם קפריסין). לטענת לבנון "נקודה 23" היא הנקודה הדרומית ביותר, שיוצרת את קו האמצע בין שלוש המדינות. למרות הכרזה זו, כאמור, בדצמבר 2010 נחתם ההסכם בין קפריסין לישראל, אשר בו נקבעה "נקודה 1" כנקודת הגבול הצפונית לתיחום הגבול הימי בין המדינות. נקודה 23 עליה הכריזה לבנון מצויה כ-17 ק"מ דרומית לנקודה 1 ולמעשה יוצרת שטח משולש של כ-850 קמ"ר, אשר מהווה את השטח השנוי במחלוקת. איור 2 ממחיש את המחלוקת בין ישראל ללבנון.

איור 2: מחלוקת הגבול עם לבנון (שטח המחלוקת של כ-850 קמ"ר) (מקור: Daniel Meier, Lebanon's Maritime Boundaries: Between Economic Opportunities and Military Confrontation (June 2013))

18 ראו: www.un.org/Depts/los/LEGISLATIONANDTREATIES/PDFFILES/DEPOSIT/lbn_mzn79_2010.pdf; www.un.org/Depts/los/LEGISLATIONANDTREATIES/PDFFILES/DEPOSIT/lbn_mzn79add1_2010.pdf

בעקבות ההסכם שנחתם בין ישראל לקפריסין שלחה לבנון ביוני 2011 מכתב לאו"ם ובו הביעה את התנגדותה להסכם עם קפריסין בטענה כי "נקודה 1" אינה מהווה את נקודת האמצע בין המדינות, אלא "נקודה 23".¹⁹ כחודש לאחר מכן ביולי 2011 הגישה ישראל לאו"ם באופן חד-צדדי את רשימת הקואורדינטות המסמנות את הגבול הימי הצפוני של ישראל, ו"נקודה 1" נמנית עם רשימת הקואורדינטות.²⁰ בספטמבר 2011 שבה והביעה לבנון את אי-הסכמתה לקו הגבול הימי שבין ישראל ללבנון על פי הקואורדינטות שאותן הגישה ישראל לאו"ם. במכתב זה חזרה לבנון על דרישתה להחליף את "נקודה 1" ב"נקודה 23". בנוסף לכך, לבנון הביעה את אי-הסכמתה גם לגבי הקואורדינטות של הנקודה היבשתית ממנה נמתח הגבול הימי כפי שהיא מופיעה במסמך הישראלי (המסומנת בהחלטת הממשלה כ"נקודה 31"). לטענת לבנון נקודה זו מהווה הפרה של ההסכמים הבינלאומיים לעניין הגבול היבשתי בין ישראל ללבנון.²¹

יש לציין כי בהתאם לפרסומים בתקשורת, בעבר ניסו האמריקנים להגיע למפת פשרה על בסיס הגרסה הישראלית והגרסה הלבנונית, אולם עד כה ללא הצלחה. עוד יש לציין כי בהתאם למחקרים גאולוגיים נראה כי השטח השנוי במחלוקת טומן בחובו פוטנציאל לתגליות ניכרות של גז טבעי. נכון להיום ישראל לא העניקה זכויות לחיפוש גז ונפט באזור המחלוקת, אולם מפעם לפעם מפורסם בתקשורת כי יש בכוונתה של לבנון לחלק רישיונות באזור זה.²² יש לעקוב אחר התפתחויות אלה, שכן אי-תגובה מצד ישראל יכולה להתקבל במשפט הבינלאומי כהסכמה לפעילות זו.²³ אין ספק כי המחלוקת על קו הגבול הימי

19 ראו: www.un.org/Depts/los/LEGISLATIONANDTREATIES/PDFFILES/communications/lbn_re_cyp_isr_agreement2010.pdf

20 ישראל הכריזה על גבולה הימי הצפוני בהחלטה 3452 של הממשלה ה-32 "קביעת קו התיחום הימי הצפוני של מימי החופין והאזור הכלכלי הבלעדי של מדינת ישראל בים התיכון" (10.7.2011). pmo.gov.il/Secretary/GovDecisions/2011/Pages/des3452.aspx החלטה זו הועברה למוסדות האו"ם. http://www.un.org/Depts/los/LEGISLATIONANDTREATIES/PDFFILES/isr_eez_northernlimit2011.pdf

21 ראו: www.un.org/Depts/los/LEGISLATIONANDTREATIES/PDFFILES/communications/lbn_re_isr_listofcoordinates_e.pdf

22 ראו, למשל, עמירם ברקת "לבנון תעניק רישיונות קידוח בשטח ימי ישראל" **גלובס** 29.9.2013. www.globes.co.il/news/article.aspx?did=1000881564

23 לקריאה נוספת לעניין התפתחות המחלוקת בין ישראל ללבנון ראו: E.S. Abu Gosh and R. Leal, *Arcas, Gas and Oil Explorations in the Levant Basin: The Case of Lebanon and Israel*, Oil, Gas & Energy Law Intelligence (2013); Martin Wählisch, *Israel-Lebanon Offshore Oil & Gas Dispute – Rules of International Maritime Law*, 15 ASIL Insights (2011); Daniel Meier, *Lebanon's Maritime Boundaries: Between Economic Opportunities and Military Confrontation* (Center for Lebanese Studies, University of Oxford, June 2013).

טומנת בחובה היבטים מדיניים, ביטחוניים וכלכליים, אולם ברשימה זו נתמקד בהיבט המשפטי בלבד.

המחלוקת המשפטית

כאמור, ישראל מסתמכת בעמדתה ביחס ל"נקודה 1" על ההסכם לתיחום המים הכלכליים בין קפריסין ללבנון משנת 2007, אשר מסמן את נקודה 1 כנקודה הדרומית ביותר בהסכם זה. לטענת ישראל, ההסכם בין ישראל לקפריסין, למעשה, משיק להסכם בין קפריסין ללבנון ב"נקודה 1".²⁴ עם זאת, ההסתמכות על ההסכם בין לבנון לקפריסין טומנת בחובה מספר קשיים משפטיים. הקושי המרכזי הראשון נובע מכך כי הסכם זה מעולם לא אושרר על ידי לבנון ולמעשה לא נכנס לתוקף. לפיכך, הוראותיו לא רק שאינן מחייבות את לבנון וקפריסין, אלא שאין להן כל תוקף משפטי כלפי צד שלישי (ישראל).²⁵

אולם מלבד העובדה כי ההסכם לא נכנס לתוקף, נראה כי קיים גם קושי מהותי להסתמך על נקודה 1 הקבועה בהסכם בין לבנון לקפריסין כנקודה קונקלוסיבית לתיחום קו הגבול בין שלוש מדינות. לטענת לבנון, נקודה 1 אינה מייצגת את נקודת האמצע בין המדינות. לטענתה, זוהי נקודה זמנית בלבד, אשר נקבעה באופן מכוון צפונית לנקודת האמצע בין שלוש המדינות, זאת במטרה לאפשר למדינות הרלוונטיות לנהל משא ומתן על נקודת האמצע הסופית ביניהן.²⁶ כך גם נקבע בהסכם בין לבנון לקפריסין כי נקודה 1 אינה נקודה קונקלוסיבית ואינה בעלת תוקף משפטי כלפי צד שלישי.²⁷ נראה כי עמדה זו של לבנון תואמת אף את הפרקטיקה הבינלאומית בנושא זה.²⁸

24 ראו דבריו של ראש הממשלה, מר בנימין נתניהו ביום אישור ההחלטה על קביעת קו התיחום הימי הצפוני, לעיל, ה"ש 19, <https://news.walla.co.il/item/1839248>.

25 על מעמד המשפטי של ההסכם בין לבנון לקפריסין ראו לעיל ה"ש 22.

26 וכך טוענת לבנון במכתב שנשלח לאו"ם ביוני 2011, לעיל ה"ש 18: "Point 1 does not therefore represent the southern end of the median between the Lebanese Republic and the Republic of Cyprus that separates the exclusive economic zones of each country, and can only be viewed as a point that is shared by Lebanon and Cyprus. It is not a terminal point and therefore may not be taken as a starting point between Cyprus and any other country, particularly given the fact that it is just one point like any of the others on this line".

27 ס' 1(e) להסכם קובע כי: "Taking into consideration article 74 of the United Nations Convention on the Law of the Sea...the geographical coordinates of points (1) and (6) could be reviewed and/or extended and duly revised as necessary in light of future delimitation of the Exclusive Economic Zone with other concerned neighboring States and in accordance with an agreement to be reached in this matter by the neighboring States concerned".

28 ראו Abu Gosh and Leal-Arcas, לעיל ה"ש 22, בעמ' 14-16. כאמור גם סעיף 1(ה) להסכם בין ישראל לקפריסין מאמץ פרקטיקה זו. ראו לעיל ה"ש 15.

לאור האמור לעיל, נראה כי טענתה של ישראל לעניין תוקפה של נקודה 1 לוקה בחסר וטעונה ביסוס משפטי מהותי מעבר להסתמכות על ההסכם בין לבנון וקפריסין. כאמור, לבנון מבססת את טענתה בקשר לנקודה 23 על שיטת קו האמצע. לאור העובדה כי ישראל עצמה אימצה בהסכם מול קפריסין את שיטת קו האמצע לתיחום המים הכלכליים,²⁹ נראה כי ניתן להיעזר בשיטה זו כבסיס למשא ומתן בין הצדדים בקשר לנקודת ההשקה המשולשת. כמובן ששיטת קו האמצע אינה השיטה היחידה לתיחום המים הכלכליים, אולם כאמור נראה כי זו שיטה מקובלת בפרקטיקה הבינלאומית, אשר אף אומצה בהסכמים הקיימים בין המדינות באזור. אומנם הצעת חוק האזורים הימיים הנמצאת בימים אלו בהליכי חקיקה אינה מתייחסת לעניין השיטה הרצויה לביסוס ההסכם בין הצדדים לתיחום המים הכלכליים, אולם כאמור ישראל מצהירה כי תפעל בעניין זה בהתאם לכללי המשפט הבינלאומי.

תיחום המים הכלכליים באמצעות מנגנון לפתרון סכסוכים

לנוכח היעדר יחסים דיפלומטיים בין לבנון לישראל, נראה כי פתרון המחלוקת בהסכם, נדרש לפי כללי אמנת משפט הים, יהיה קשה עד בלתי אפשרי. בהיעדר הסכמה בין המדינות מפנה האמנה את הצדדים לפתרון המחלוקת באמצעות מנגנון לפתרון סכסוכים הקבוע בפרק 15 לאמנה.³⁰ סעיף 287 לאמנה מונה ארבע אפשרויות שונות לפתרון סכסוכים בהיעדר הסכם בין המדינות (פנייה לבית הדין הבינלאומי לצדק, פנייה לטריבונל הבינלאומי למשפט הים ושני סוגי בורריות). בהיעדר הסכמה על המנגנון הרצוי, קובעת האמנה כי ברירת המחלוקת היא בוררות (סעיף 287(5)).

מאחר שישראל אינה צד לאמנה, לא ניתן לכפות עליה הליך בינלאומי לפתרון סכסוכים ללא הסכמתה. לפיכך, נדרשת הסכמה של לבנון וישראל גם ביחס להליך המועדף עליהן. ללא הסכמה זו לא ניתן להפעיל הליך בינלאומי לפתרון המחלוקת. כאמור, לאור היחסים בין שתי המדינות נראה כי ייווצר קושי להשיג הסכמה גם בעניין זה.

29 ראו ס' 1 להסכם. עוד יש לציין כי ישראל אישרה ביום 6.9.1961 את אמנת ז'נבה בעניין המדף היבשתי משנת 1958 (The Convention on the Continental Shelf), אשר קדמה לאמנת משפט הים משנת 1982. ס' 6 לאמנה זו קובע הוראה שונה לעניין תיחום הגבולות של המדף היבשתי: האמנה קובעת כי הכלל הוא הסכם בין מדינות ובהיעדר הסכמה קו האמצע יהיה הגבול בין המדינות. מאחר שישראל לא חתמה על אמנת משפט הים, ניתן לטעון כי לעניין התיחום של המדף היבשתי הוראות אמנת ז'נבה עדיין חלות עליה. ראו ס' 311 לאמנת משפט הים הקובע את היחס בין הוראות אמנות ז'נבה לאמנת הים.

30 ס' 74(2) וס' 83(2) לאמנה קובעים כי: "If no agreement can be reached within a reasonable period of time, the States concerned shall resort to the procedures provided for in Part XV".

המלצות מדיניות

בשל המבוי הסתום אליו הגיעו הצדדים לעת זו ומתוך רצון להביא לפתרון המחלוקת בדרכי שלום, מומלץ לבחון לעומק ולחקור בה בעת ארבעה כיווני פעולה אפשריים:

1. יש לעקוב ולהגיב בערוצים הדיפלומטיים אחר ההתפתחויות באזור כגון הענקת זכויות חיפוש גז ונפט על ידי לבנון באזור שבמחלוקת, שכן היעדר תגובה מצד ישראל יכולה להתקבל במשפט הבינלאומי כהסכמה לפעילות זו.

2. כבסיס לניהול משא ומתן בין הצדדים מומלץ לבחון ולבסס את השיטה הרצויה לתיחום המים הכלכליים של ישראל בהתאם לפרקטיקה הבינלאומית המקובלת.

3. מומלץ לבחון תקדימים בינלאומיים לפתרון סכסוכים דומים. בהתאם לממצאי הבדיקה יש לשקול את הצטרפותה של ישראל לאמנת הים הקובעת, כאמור, הליך מחייב של בוררות בהיעדר הסכמה בין המדינות. לחילופין, יש לבחון אפשרות להסכים להתדיינות בפני טריבונל בינלאומי בעניין זה גם ללא הצטרפות לאמנה.

4. יש לבחון אמצעים אלטרנטיביים לניהול משותף של האזור שבמחלוקת ללא הסכמה על תיחום המים הכלכליים. כך, למשל, ההסכמים לפיתוח משותף (joint development agreements) של אזורים ימיים חופפים שבמחלוקת הפכו לפרקטיקה מקובלת בעולם בשנים האחרונות. בהקשר זה ובהיעדר משא ומתן ישיר בין הצדדים, יש לבחון אפשרות לניהול משא ומתן באמצעות צד שלישי.